НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ О.О.БОГОМОЛЬЦЯ
Навчально-науковий інститут медицини
Кафедра неврології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор закладу вищої освіти
Національного медичного
університету
імені О.О. Богомольця
з науково-педагогічної та
навчальної роботи,
доктор медичних наук, професор
Олег ВЛАСЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НЕВРОЛОГІЯ

Освітній рівень – другий (магістерський)

Галузь знань – 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність – 222 «Медицина»

Освітня програма – Медицина

2026-2027 навчальний рік

Робоча навчальна програма «Неврологія» підготовлена для студентів з освітнім рівнем другим (магістерським), спеціальністю 222 «Медицина», 4 курсу медичних факультетів.

Розробники:

співробітники кафедри неврології НМУ імені О.О. Богомольця –

завідувач кафедри неврології , д.м.н., проф. М.М. Прокопів,

доцент кафедри неврології, к. мед. н. Т.І. Ілляш

Робочу програму погоджено та затверджено на засіданні кафедри неврології та засіданні циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін

Протокол засідання кафедри неврології від « 26 » серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри неврології,
д.м.н., професор_____ М.М. Прокопів

Протокол засідання циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін
від « 27 » серпня 2026 року № 1__

Голова циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін
д.м.н., професор_____ О. Б. Яременко

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Неврологія є однією з дисциплін клінічного етапу додипломної підготовки лікаря, під час вивчення якої відбувається засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних основ, навичок обстеження неврологічних пацієнтів, методології постановки діагнозу неврологічного захворювання, вибору тактики лікування та надання термінової допомоги у разі невідкладних станів у неврології.

Код дисципліни «Неврологія» – ОК 34; Кількість кредитів ECTS – 4,0

Загальний обсяг годин – 120; Форма контролю – підсумковий контроль

<table>
<tr><th rowspan="2">Найменування показників</th><th rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</th><th>Характеристика навчальної дисципліни</th></tr>
<tr><th>денна форма навчання</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 4,0</td><td>Неврологія</td><td rowspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td>Галузь знань -

22 «Охорона здоров’я»
(шифр і назва)</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="4">Спеціальність: 222 «Медицина»
(шифр і назва)</td><td>Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 5</td><td>4-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання: теми СРС</td><td>Семестри</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість кредитів /годин – 4/120</td><td>VII -й та VIII-й</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Всього годин:
аудиторних – 80;
для самостійної роботи студента – 40</td><td rowspan="10">Освітній рівень:
магістр</td><td>Лекції</td></tr>
<tr><td>20 год.</td></tr>
<tr><td>Практичні заняття</td></tr>
<tr><td>60 год.</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>40 год.</td></tr>
<tr><td>Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td>0 год.</td></tr>
<tr><td>Вид контролю: ПК</td></tr>
</table>

МЕТА, ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Метою викладання дисципліни є ***кінцеві цілі,*** що встановлюються на основі Стандарту підготовки лікаря за фахом відповідно і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульований через вміння у вигляді цільових завдань. На підставі кінцевих цілей до кожного змістового модуля сформульовані ***конкретні цілі*** у вигляді певних умінь, цільових завдань (дій), що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни.

Кінцеві цілі вивчення Програми:

- знати етіологію, патогенез, клінічні прояви, методи діагностики, лікування та профілактики основних захворювань нервової системи, що входять до навчальної програми з дисципліни;
- формувати здібності використовувати знання, уміння, навички з неврології для вирішення типових задач та ситуацій в майбутній практичній діяльності лікаря.

Основними завданнями є:

- отримати знання з визначення основних симптомів і синдромів ураження різних відділів нервової системи;
- отримати знання з визначення етіологічних факторів та патогенетичних механізмів виникнення основних неврологічних захворювань;
- отримати знання із встановлення попереднього діагнозу основних неврологічних захворювань;
- аналізувати основні показники лабораторно-інструментальних методів дослідження у хворих з неврологічною патологією;
- отримати знання вибору тактики ведення хворого з неврологічною патологією, призначати лікування та надавати термінову допомогу за наявності невідкладних станів.

Очікувані результати навчання:

знати – етіологію, патогенез, клінічні прояви, методи діагностики, лікування та профілактики основних захворювань нервової системи, що входять до навчальної програми з дисципліни;

вміти – визначати основні симптоми і синдроми ураження різних відділів нервової системи; визначати етіологічні фактори та патогенетичні механізми розвитку основних неврологічних захворювань; ставити попередній діагноз основних неврологічних захворювань; аналізувати основні показники лабораторно-інструментальних методів дослідження неврологічних хворих; вибирати тактику ведення хворого з неврологічною патологією, призначати лікування та надавати термінову допомогу за наявності невідкладних станів;

продемонструвати – методику дослідження неврологічного статусу у пацієнтів;

володіти навичками – обстеження неврологічного хворого;

самостійно вирішувати – питання надання невідкладної допомоги ургентним неврологічним хворим.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності 22 "Охорона здоров'я", що передбачає застосування певних теоретичних знань, вмінь, практичних навичок та методів відповідного професійного спрямування.

Загальні компетентності

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
5. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

8. Здатність спілкуватись іноземною мовою.
9. Визначеність та наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
10. Здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Фахові компетентності

1. Здатність збирати медичні дані про пацієнта з патологією нервової системи та їх аналізувати.
2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
3. Здатність до встановлення попереднього та остаточного клінічного діагнозу захворювання.
4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку пацієнтів з патологією нервової системи.
5. Здатність до визначення характеру харчування неврологічних пацієнтів.
6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування пацієнтів з неврологічними захворюваннями.
7. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами.
8. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.
9. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.
10. Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду. Здатність до проведення експертизи працездатності неврологічним хворим.

11. Здатність до оформлення медичної документації стаціонарного чи амбулаторного пацієнта з неврологічною патологією, в тому числі електронних форм.
12. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров`я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.			
Загальні компетентності					
ЗК 1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу		+	+	+
ЗК 2.	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.	+	+	+	+
ЗК 3.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	+	+	+	+
ЗК 4.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації		+	+	+
ЗК 5.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.		+	+	+

ЗК 6.	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.		+	+	+
ЗК 7.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	+	+	+	+
ЗК 8.	Здатність спілкуватись іноземною мовою.	+	+	+	+
ЗК 9.	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань.		+	+	+
ЗК 10.	Здатність працювати в команді.		+	+	+
ЗК 11.	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.	+	+	+	+
ЗК 12.	Здатність зберігати та примножувати моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства.	+	+	+	+
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					

ФК 1	Здатність збирати медичні дані про пацієнта з патологією нервової системи та їх аналізувати	+	+	+	+
ФК 2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.	+	+	+	+
ФК 3	Здатність до встановлення попереднього та остаточного клінічного діагнозу	+	+	+	+
ФК 4	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку пацієнтів з патологією нервової системи.	+	+	+	+
ФК 5	Здатність до визначення характеру харчування неврологічних пацієнтів.	+	+	+	+
ФК 6	Здатність до визначення принципів та характеру лікування пацієнтів з неврологічними захворюваннями.	+	+	+	+
ФК 7	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами		+	+	+
ФК	Дотримання професійної та		+	+	+

8	академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.				
ФК 9	Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.	+	+	+	+
ФК 10	Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду. Здатність до проведення експертизи працездатності неврологічним хворим.	+	+	+	+
ФК 11	Здатність до оформлення медичної документації стаціонарного чи амбулаторного пацієнта з неврологічною патологією в тому числі і електронних форм.	+	+	+	+
ФК 12	Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров`я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).	+	+	+	+

Критерії оцінювання результатів навчання

«5»	«4»	«3»	«2»

Критерії оцінювання практичних навичок студента на практичному занятті			
Студент самостійно виконав ту чи іншу практичну навичку, чітко вибирав необхідний спосіб надання допомоги при тій чи іншій клінічній ситуації	Студент самостійно виконав ту чи іншу практичну навичку, але при цьому допустив дві-три несуттєві помилки.	Студент робить суттєві помилки при виконанні практичних навичок	Студент не виконує практичні навички, не може дати жодної правильної відповіді на запитання.
Критерії оцінювання теоретичних знань студента			
Студент самостійно, чітко і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані як базової, так і додаткової літератури, відповів на всі запитання.	Студент добре орієнтується в матеріалі, але відповідаючи допустив дві-три не суттєві помилки.	Студент знає фактичний матеріал у повному об'ємі програми курсу, проте затрудняється самостійно надавати відповіді, примушуючи викладача пропонувати йому додаткові навідні запитання**.**	Студент не виявляє знань і погано орієнтується в основному теоретичному матеріалі з неврології, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань.
Критерії оцінювання виконання тестових завдань на практичному занятті			
90-100 %	80-89 %	60-79 %	менше 60 %
Критерії оцінювання вирішення ситуаційних задач			
Студент на всі	Студент загалом	Студент допустив	Не дав жодної

запитання в задачі надав правильні відповіді	вирішив задачу, але допустив неточність в одному чи двох запитаннях задачі	помилки у відповідях на запитання задачі і тільки після навідних запитань викладача її вирішив	правильної відповіді на запитання в задачі
Критерії оцінки активності студента			
Дуже активний	Активний	Малоактивний	Пасивний
Студент активно працює протягом усього практичного заняття, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення й висновки. Проявляє уміння	Студент активно працює протягом практичного заняття, викладення матеріалу логічне, висвітлення питань завершене висновками, студент виявив уміння виконувати навчальні завдання. Проявляє уміння працювати в групі, планувати час, продукувати нові ідеї, оцінювати якість виконаної роботи, бути критичним та самокритичним,	Студент у цілому оволодів змістом матеріалу з даної теми, намагається аналізувати питання, робити висновки й розв'язувати задачі. Але на занятті є пасивним, відповідає лише за проханням викладача. У групі активності не проявляє, або ж лише після зауваження лідера.	Студент не проявляє активності при виконанні самостійної роботи та у складі групи. Проявляє відсутність зацікавленості і бажання працювати.

працювати в групі (є лідером), планувати час, продукувати нові ідеї, оцінювати якість виконаної роботи, бути критичним та самокритичним, оцінити свої знання та знання інших.	оцінити свої знання та знання інших. Але для прояву своїх якостей потребує стимулу зовні.		

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Введення в неврологію. Патологія чутливої та рефлекторно-рухової функцій нервової системи

Конкретні цілі

1 Визначати місце неврології як науки, галузі практичної медицини і навчального предмету.

2 Знати і аналізувати етапи становлення неврології, принципи будови та функціонування нервової системи.

3 Інтерпретувати поняття рецепції та чутливості, клінічну класифікацію чутливості, види чутливих розладів, типи чутливих порушень.

4 Пояснювати механізми реалізації рефлекторних та довільних рухів.

5 Засвоїти симптоми центрального та периферичного парезів.

6 Трактувати рухові розлади за наявності ураження рухового шляху на різних рівнях.

7 Пояснювати анатомо-фізіологічні, біохімічні аспекти екстрапірамідної системи та синдроми її ураження.

8 Аналізувати анатомо-фізіологічні особливості мозочка та ознаки його ураження.

9 Засвоїти навички обстеження неврологічних хворих з руховими та чутливими розладами.

Тема 1. Головні етапи розвитку неврологічної науки. Філо- та онтогенез нервової системи. Принципи будови та функціонування нервової системи.

Перші дослідження захворювань нервової системи (Гіпократ, Гален, Авіценна). Вивчення неврології в університетах середньовіччя та епохи Відродження. Організація перших кафедр неврології в університетах Харкова, Києва, Львова та за кордоном. Вітчизняні та зарубіжні неврологічні школи. Сучасні напрямки розвитку неврології: диференціація неврологічної науки (створення окремих центрів і наукових підрозділів з вивчення цереброваскулярних, демієлінізуючих захворювань, епілепсії, нервово-м'язової патології та ін.) та інтеграція з іншими науками (соматоневрологія, вертеброневрологія та інш.).

Головні етапи філо- та онтогенезу нервової системи. Головні анатомо-топографічні відділи нервової системи. Структурна та функціональна одиниця нервової системи. Типи нейронів, їх функціональне значення. Нейроглія, її функціональне значення. Основні принципи функціонування нервової системи.

Тема 2. Чутлива функція нервової системи та синдроми її ураження

Поняття рецепції та чутливості. Види рецепторів. Екстероцептивна, пропріоцептивна, інтероцептивна чутливість. Клінічна класифікація чутливості. Провідні шляхи загальних видів чутливості. Методика дослідження різних видів чутливості. Види чутливих розладів. Біль і його класифікація. Поняття про ноцицептивні і антиноцицептивні системи мозку. Типи чутливих порушень. Синдроми порушення чутливості за наявності ураження чутливих шляхів на різних рівнях.

Тема 3. Патологія рефлекторно-рухової функції нервової системи. Види паралічів. Синдроми ураження рухового шляху на різних рівнях.

Уявлення про рефлекс та рефлекторну дугу, умовні і безумовні рефлекси, рівні замикання поверхневих та глибоких рефлексів. Патологія рефлексів. Патологічні рефлекси. Методика дослідження безумовних рефлексів.

Реалізація довільних рухів. Загальний руховий кірково-м'язовий шлях. Кірково-ядерний та кірково-спинномозковий шляхи. Пірамідна система. Центральний та периферичний паралічі (парези), клінічні ознаки та механізм виникнення окремих симптомів. Синдроми рухових розладів за наявності ураженні рухового шляху на різних рівнях: перед- центральна звивина (синдроми подразнення та випадіння функцій), променистий вінець, внутрішня капсула, стовбур мозку (альтернувальні синдроми), різні рівні спинного мозку (вище шийного потовщення, на рівні шийного потовщення, грудний відділ, поперекове потовщення, конус), різні рівні периферичного рухового нейрону (передній ріг, передній корінець, нервові сплетення, окремі периферичні нерви).

Тема 4. Екстрапірамідна система (ЕПС) та ознаки її ураження. Мозочок, ознаки ураження мозочка.

Анатомія ЕПС: базальні ганглії (сочевицеподібне, хвостате ядра, огорожа, субталамус), утворення стовбура мозку (червоне ядро, чорна речовина, сітчасте утворення). Зв'язки підкіркових вузлів з різними відділами головного і спинного мозку. Фізіологія ЕПС, її участь в забезпеченні безумовних рефлексів, реалізації стереотипних автоматизованих рухів, готовності м'язів до дії. Біохімія ЕПС. Сучасні уявлення про обмін і концентрацію катехоламінів в нігростріарній системі.

Клінічні синдроми ураження ЕПС. Акінетико-ригідний синдром, його біохімічні аспекти. Основні клінічні прояви паркінсонізму. Гіперкінетично-гіпотонічний синдром. Види гіперкінезів. Методика дослідження функції ЕПС.

Анатомо-фізіологічні особливості мозочка. Зв'язки мозочка з різними відділами головного та спинного мозку. Аферентні і еферентні шляхи мозочка. Функції мозочка. Синдроми ураження мозочка. Уявлення про статичну та

динамічну атаксію, асинергію. Види атаксій. Методика дослідження функцій мозочка.

Змістовий модуль 2

Патологія черепних нервів. Порушення автономної нервової системи та вищих мозкових функцій. Порушення свідомості

Конкретні цілі

1. Аналізувати анатомо-фізіологічні особливості та патологію нюхової системи.
2. Аналізувати анатомо-фізіологічні особливості та патологію зорової системи.
3. Інтерпретувати синдроми ураження нервів окорухової групи.
4. Знати анатомо-фізіологічні особливості та патологію трійчастого нерва.
5. Інтерпретувати анатомічні особливості та патологічні прояви ураження лицьового нерва.
6. Пояснювати симптоми ураження присінково-завиткового нерва.
7. Інтерпретувати патологію IX –XII пар черепних нервів, ознаки бульбарного і псевдобульбарного синдромів.
8. Пояснювати ознаки альтернувальних синдромів середньо-мозкового, мостового та бульбарного рівнів.
9. Визначати та аналізувати патологію автономної нервової системи (АНС).
10. Аналізувати синдроми ураження кори головного мозку. Засвоїти типи порушення свідомості. Оцінка стану свідомості за шкалою Глазго.
11. Засвоїти навички дослідження функцій черепних нервів, АНС, вищих мозкових функцій та обстеження хворого з різними типами порушення свідомості.

Тема 5. Патологія нюхової та зорової систем. Ознаки ураження нервів окорухової групи.

I пара – нюховий нерв: основні анатомо-фізіологічні дані. Методи дослідження нюхової функції. Синдроми ураження нюхової системи.

II пара – зоровий нерв. Анатомо-фізіологічні особливості і методика дослідження функцій зорової системи. Симптоми ураження зорової системи на різних рівнях. Види геміанопсій.

III, IV, VI пари – окоруховий, блоковий, відвідний нерви. Локалізація ядер, вихід корінців з черепа, іннервація відповідних м'язів. Методика дослідження функцій нервів окорухової групи. Симптоми ураження. Альтернувальні синдроми Вебера та Бенедикта. Симпатична іннервація ока. Синдром Аргайля Робертсона. Іннервація погляду та її патологія.

Тема 6. Патологія трійчастого, лицьового та присінково-завиткового нервів. Патологія IX-XII пар черепних нервів. Бульбарний та псевдобульбарний синдроми.

V пара – трійчастий нерв. Локалізація ядер нерва, вихід корінців на основі мозку, з черепа, гілки нерва і зони їх іннервації. Симптоми ураження системи трійчастого нерва, його вузла, корінців, ядер. Методика дослідження функцій трійчастого нерва.

VII пара – лицьовий нерв. Анатомо-фізіологічні особливості лицьового нерва. Методика дослідження функцій лицьового нерва. Симптоми ураження лицьового нерва, його ядра. Альтернувальні синдроми Мійяр-Гублера та Фовілля. Умови виникнення та особливості клініки центрального парезу мімічних м'язів, його відмінності від периферичного.

VIII пара – присінково-завитковий нерв. Анатомо-фізіологічні дані, слуховий і вестибулярний нерви. Методика дослідження слухової та вестибулярної функцій. Симптоми ураження слухової та вестибулярної функцій.

IX пара – язикоглотковий нерв.

X пара – блукаючий нерв.

XI пара – додатковий нерв.

XII пара – під'язиковий нерв.

Анатомо-фізіологічні особливості нервів бульбарної групи. Локалізація ядер у довгастому мозку. Дослідження функцій цих нервів. Клінічні прояви патології цих нервів. Умови виникнення та ознаки бульбарного та псевдобульбарного синдромів. Відмінності центрального та периферичного парезів язика. Альтернувальні синдроми Джексона, Шмідта, Авеліса, Валенберга-Захарченка.

Тема 7. Патологія автономної нервової системи. Локалізація функцій у корі головного мозку, синдроми уражень, порушення вищих мозкових функцій. Порушення свідомості.

Анатомо-фізіологічні особливості та функції АНС. Сегментарний та надсегментарний її відділи. Методи дослідження вегетативних функцій.

Синдроми ураження надсегментарного відділу автономної нервової системи. Ознаки ураження сегментарного відділу автономної нервової системи. Іннервація тазових органів. Неврогенні порушення сечовипускання.

Будова півкуль головного мозку. Цито- та мієлоархітектоніка кори. Локалізація функцій в корі головного мозку. Поняття про функціональну асиметрію та комплементарність півкуль. Вищі мозкові функції, методика дослідження, їх патологія. Синдроми ураження окремих часток півкуль головного мозку.

Типи порушення свідомості. Оцінка стану свідомості за шкалою Глазго.

Змістовий модуль 3

Патологія лікворної системи. Менінгеальний та гіпертензивний синдроми. Інфекційні, інфекційно-алергічні захворювання нервової системи. Закрита черепно-мозкова та спінальна травма. Пухлини головного та спинного мозку. Додаткові методи дослідження в неврології.

Конкретні цілі

1. Інтерпретувати зміни спинномозкової рідини, ознаки менінгеального та гіпертензивного синдромів.

2. Засвоїти принципи класифікації, етіологічні фактори і патогенез інфекційних захворювань нервової системи.
3. Засвоїти клініку основних нозологічних форм інфекційних захворювань – менінгіту, енцефаліту, мієліту, поліомієліту, нейроборелiозу, нейросифілісу.
4. Інтерпретувати форми нейроборелiозу та нейросифілісу.
5. Діагностувати неврологічні прояви закритої черепно-мозкової та спінальної травми, надавати невідкладну допомогу хворим.
6. Діагностувати пухлини головного та спинного мозку.
7. Аналізувати дані додаткових методів обстеження неврологічних хворих.

Тема 8. Додаткові методи дослідження в неврології.

Ренгенологічні методи дослідження (краніо- та спондилографія). Контрастні ренгенологічні обстеження (ангіографія), комп'ютерна томографія головного та спинного мозку.

Ультразвукові методи дослідження (допплерографія судин голови та шиї).

Електрофізіологічні методи дослідження (електроенцефалографія, метод викликаних потенціалів, електроміографія).

Методи нейровізуалізації (комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія, в тому числі у судинному та демієлінізуючому режимах).

Тема 9. Патологія лікворної системи. Менінгеальний та гіпертензивний синдроми. Менінгіт. Енцефаліт.

Оболонки головного і спинного мозку. Фізіологія ліквороутворення. Поперекова пункція підпавутинного простору. Функції та склад ліквору в нормі, його видозміни у разі менінгітів, пухлин, геморагічного інсульту, туберкульозу, сифілісу та інших станів. Менінгеальний синдром, його клінічні прояви, методика виявлення менінгеальних симптомів. Причини виникнення та ознаки гіпертензивного лікворного синдрому. Методи виявлення лікворної гіпертензії. Види гідроцефалій.

Менінгіт. Класифікація. Гнійні менінгіти. Менінгококовий менінгіт, клініка, діагностика, особливості перебігу, атипові форми. Вторинні гнійні менінгіти. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.

Серозні менінгіти. Первинні вірусні, клініка, діагностика, лікування, профілактика. Туберкульозний менінгіт, особливості клініки, діагностика, лікування.

Енцефаліт. Класифікація. Первинні енцефаліти: кліщовий, герпетичний, епідемічний. Вторинні енцефаліти: ревматичний (мала хорея), післявакцинальний, параінфекційні (при вітряній віспі, кору, краснусі). Клініка, перебіг, діагностика.

Тема 10. Мієліт. Поліомієліт. Нейросифіліс. Нейробореліоз.

Поліомієліт. Етіологія, патогенез, епідеміологія, патоморфологія. Клінічна класифікація. Діагностика. Лікування в гострому і відновному періодах. Наслідки. Профілактика.

Гострий мієліт. Етіологія. Патогенез. Патоморфологія. Клініка та клінічні форми. Диференціальний діагноз. Лікування.

Ранній нейросифіліс: асимптомний нейросифіліс, сифілітичний менінгіт, менінговаскулярний сифіліс, гума головного і спинного мозку, латентний асимптомний менінгіт (лікворосифіліс). Пізній нейросифіліс (паренхіматозний): спинна сухотка, прогресивний параліч, табопараліч. Діагностика, методи лікування.

Нейробореліоз (неврологічні прояви хвороби Лайма) – шляхи зараження, клініко-епідеміологічні дані, лабораторна діагностика, лікування, профілактика.

Тема 11. Закрита черепно-мозкова та спінальна травма. Пухлини головного та спинного мозку.

Сучасна класифікація закритої черепно-мозкової травми. Струс головного мозку. Забій головного мозку. Стиснення головного мозку підоболонковими гематомами. Патогенез, клінічні прояви, діагностика, лікування.

Ускладнення черепно-мозкової травми: післятравматична енцефалопатія, післятравматичний судомний синдром, післятравматичний астенічний синдром. Невідкладна допомога у разі закритої черепно-мозкової травми.

Травма спинного мозку. Клініка, діагностика, лікування.

Класифікація пухлин головного мозку (топографічна та патогістологічна). Клініка: загальномозкові, вогнищеві та дислокаційні симптоми. Діагностика пухлин головного мозку. Екстра- та інтрамедулярні пухлини спинного мозку. Клінічні прояви, діагностика. Принципи хірургічного і консервативного лікування пухлин головного та спинного мозку.

Змістовий модуль 4

Судинні захворювання головного та спинного мозку. Розсіяний склероз. Міастенія. Бічний аміотрофічний склероз. Види головного болю, мігрень. Перинатальні ураження нервової системи. Дитячий церебральний параліч

Конкретні цілі

1. Засвоїти класифікацію, етіологію, патогенетичні механізми судинних захворювань головного та спинного мозку.
2. Трактувати особливості минущих порушень мозкового та спінального кровообігу, хронічних порушень мозкового кровообігу та судинної деменції.
3. Трактувати особливості геморагічних інсультів.
4. Аналізувати особливості ішемічних інсультів.
5. Засвоїти принципи недиференційованого та диференційованого лікування інсультів.
6. Засвоїти принципи профілактики гострих порушень мозкового кровообігу.
7. Засвоїти сучасні аспекти етіопатогенезу, клінічні форми, лікування розсіяного склерозу, міастенії та бічного аміотрофічного склерозу.
8. Засвоїти види головного болю, аналізувати прояви мігрені, вміти надавати невідкладну допомогу за наявності різних видів головного болю.

8. Інтерпретувати клінічні особливості перинатального ураження нервової системи, дитячого церебрального паралічу.

Тема 12. Класифікація судинних захворювань головного мозку. Минущі порушення мозкового кровообігу. Хронічні порушення мозкового кровообігу. Судинна деменція.

Класифікація судинних захворювань головного мозку. Гострі порушення мозкового кровообігу: інсульти та минущі порушення мозкового кровообігу (транзиторні ішемічні атаки та церебральні гіпертонічні кризи). Етіологічні фактори, патогенез минущих порушень мозкового кровообігу, діагностика, профілактика, лікування. Хронічні порушення мозкового кровообігу. Судинна деменція.

Тема 13. Геморагічний та ішемічний церебральні інсульти.

Геморагічний паренхіматозний інсульт, субарахноїдальний крововилив, етіологія, патогенез, діагностика лікування. Ішемічний інсульт, підтипи, причини виникнення, патогенез, діагностика, профілактика, лікування. Диференціальний діагноз різних типів гострого порушення мозкового кровообігу.

Тема 14. Судинні захворювання спинного мозку. Реабілітація хворих, що перенесли інсульт. Вторинна профілактика.

Крововилив в спинний мозок і його оболонки. Ішемічний спінальний інсульт. Етіологія і патогенез. Симптоматологія. Діагностика. Інтенсивна терапія в гострому періоді.

Лікування хворих в періоді залишкових явищ після церебральних та спінальних інсультів. Реабілітація та експертиза працездатних хворих. Профілактика судинних захворювань головного і спинного мозку.

Тема 15. Розсіяний склероз. Бічний аміотрофічний склероз. Міастенія.

Розсіяний склероз. Патогенез. Патоморфологія. Ранні симптоми. Стадії хвороби. Диференціальна діагностика. Лікування загострення та під час ремісії. Міастенія. Міастенічні синдроми. Діагностика. Лікування.
Бічний аміотрофічний склероз. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування.

Тема 16 . Види та нозологічні форми головного болю. Мігрень

Етіологія та механізми головного болю: судинний, ліквородинамічний, невралгічний, м'язового напруження, психалгічний, змішаний. Класифікація. Нозологічні форми головного болю: мігрень, біль м'язового напруження, пучковий головний біль. Диференціальна діагностика, принципи лікування.

Мігрень, етіологія, сучасні механізми патогенезу. Клінічні форми (мігрень без аури, мігрень з аурою), діагностика, диференціальний діагноз, принципи лікування (під час нападу та між нападами).

Тема 17. Перинатальні ураження нервової системи. Дитячий церебральний параліч.

Етіологічні фактори перинатального ураження нервової системи (внутрішньоутробні, пологова травма, ураження головного мозку у ранньому післяпологовому періоді). Гіпоксично-ішемічна енцефалопатія (гострий період, відновлювальний період).

Дитячий церебральний параліч, клінічні форми. Діагностика. Лікування. Профілактика.

Змістовий модуль 5

Захворювання периферичної нервової системи. Епілепсія. Дегенеративні та спадково-дегенеративні захворювання з руховими розладами. Первинні міопатії, спадкові та набуті. Прогресуючі м'язові дистрофії. Спінальні та невральні аміотрофії. Токсичні міопатії. Торсійна дистонія та ятрогенні дистонії. Спино-церебелярні атаксії. Хронічні професійні ураження

(вібраційна хвороба, професійні дискінезії). Вроджені дефекти хребта і спинного мозку, сирингомієлія. Соматоневрологічні синдроми

Конкретні цілі

1. Засвоїти класифікацію захворювань периферичної нервової системи, аналізувати клінічні ознаки вертеброгенних та невертеброгенних захворювань периферичної нервової системи.
2. Трактувати сучасну класифікацію та прояви епілепсії, епілептичних нападів та неепілептичних пароксизмальних станів.
3. Діагностувати епілептичний статус та засвоїти методику надання невідкладної допомоги у разі його виникнення.
4. Аналізувати неврологічні прояви дегенеративних та спадково-дегенеративних захворювань з руховими розладами, первинних міопатій, прогресуючих м'язових дистрофій, спінальних та невральних аміотрофій, токсичних міопатій, торсійної дистонії та ятрогенних дистоній, спино-церебелярних атаксій.
5. Інтерпретувати хронічні професійні ураження (вібраційна хвороба, професійні дискінезії).
6. Аналізувати вроджені дефекти хребта і спинного мозку, клінічні прояви сирингомієлії.
7. Інтерпретувати неврологічні синдроми при захворюваннях внутрішніх органів.

Тема 18. Захворювання периферичної нервової системи. Невропатії черепних та спинномозкових нервів. Поліневропатії. Гостра демієлінізуюча полірадикулоневропатія Гієна-Барре. Невралгія трійчастого нерва. Герпетичний гангліоніт. Плечова плексопатія.

Клінічна класифікація захворювань периферичної нервової системи. Ураження черепних нервів. Невралгія трійчастого нерва. Невропатія лицьового нерва, невропатія інших черепних нервів.

Невропатії окремих спинномозкових нервів: на верхніх кінцівках – променевого, ліктьового, серединного; на нижніх кінцівках – стегнового, сідничного, малогомілкового, великогомілкового.

Компресійно-ішемічні мононевропатії (тунельні синдроми). На верхніх кінцівках: синдроми зап'ясткового та кубітального каналів. На нижніх кінцівках: синдроми тарзального каналу, защемлення малогомілкового нерва.

Поліневропатії. Інфекційно-алергічні полірадикулоневропатії (синдром Гієна-Барре, хронічна демієлінізуюча поліневропатія). Поліневропатії токсичні, алергічні, медикаментозні, дисметаболічні, при ендокринних захворюваннях – цукровий діабет, захворювання печінки, нирок, дисциркуляторні, ідіопатичні і спадкові форми. Клінічні прояви, діагностика, лікування. Плечова плексопатія. Герпетичні гангліоніти. Клініка, діагностика. Лікування.

Тема 19. Вертеброгенні ураження нервової системи: рефлекторні та корінцеві. Лікування захворювань периферичної нервової системи.

Вертеброгенні ураження нервової системи: рефлекторні та корінцеві синдроми шийного, грудного та попереково-крижового рівнів. Лікування захворювань периферичної нервової системи: медикаментозне, ортопедичне, хірургічне, санаторно-курортне.

Тема 20. Епілепсія. Неепілептичні пароксизмальні стани.

Епілепсія, класифікація епілепсії. Патогенетична суть епілептичного осередку в розвитку захворювання. Класифікація епілептичних нападів. Принципи лікування епілепсії. Епілептичний статус, діагностика, невідкладна допомога.

Неепілептичні пароксизмальні стани. Диференціальна діагностика епілепсії та неепілептичних пароксизмальних станів.

Тема 21. Спадково-дегенеративні захворювання з руховими розладами.

Хвороба Паркінсона. Хорея Гентінгтона. Хвороба Вільсона. Торсійна дистонія та ятрогенні дистонії. Спино-церебелярні атаксії.

Тема 22. Первинні міопатії, спадкові та набуті.

Прогресуючі м'язові дистрофії Дюшенна, кінцівково-поясна Ерба-Рота, плечо-лопатково-лицева. Спінальні та невральні аміотрофії (спінальна м'язова атрофія типу 1 та 2, невральна аміотрофія Шарко-Марі-Тута). Токсичні міопатії (тиреотоксична, алкогольна, стероїдна, статинова та інші медикаментозні).

Тема 23. Вроджені дефекти хребта і спинного мозку. Сирингомієлія.

Краніовертебральні аномалії: синдроми Кліппеля–Вейля, Арнольда–Кіарі. Недорозвинення спинного мозку. Спинномозкові грижі.

Сирингомієлія, етіологія, патогенез, патоморфологія, клініка. Діагностичні критерії. Диференціальна діагностика. Лікування.

Тема 24. Ураження нервової системи за наявності соматичних захворювань.

Соматоневрологічні синдроми, які виникають в результаті порушення метаболізму нервової системи, гіпоксії, патологічних рефлекторних імпульсів за наявності соматичних захворювань. Астенічний синдром, синдром вегетативної дистонії, поліневропатичний, синдром нервово-м'язових порушень. Соматоневрологічні синдроми при захворюваннях сполучної тканини, легень, серця, системи крові, травного каналу, печінки, нирок, ендокринної системи.

Тема 25. Хронічні професійні ураження нервової системи (вібраційна хвороба, професійні дискінезії).

Вібраційна хвороба. Патогенез. Класифікація та клінічні прояви (синдроми) від впливу локальної, загальної та комбінованої вібрації. Диференційна діагностика. Лікування.

Професійні дискінезії – писальний спазм, координаторні неврози. Клінічні прояви, диференційна діагностика, лікування, профілактика.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Введення в неврологію. Патологія чутливої та рефлекторно-рухової функцій нервової системи						
Тема 1. Головні етапи розвитку неврологічної науки. Філо- та онтогенез нервової системи. Принципи будови та функціонування нервової системи	2					**2**
Тема 2. Чутлива функція нервової системи та синдроми її ураження	5		4			1
Тема 3. Патологія рефлекторно-рухової функції нервової системи. Види паралічів. Синдроми ураження рухового шляху на різних рівнях.	7	1 1	4			1
Тема 4. Екстрапірамідна система та ознаки її ураження. Мозочок, ознаки ураження мозочка.	7	1 1	4			1
Разом за змістовим модулем 1	**21**	**4**	**12**			**5**
Змістовий модуль 2. Патологія черепних нервів. Порушення автономної нервової системи та вищих мозкових функцій. Порушення свідомості						
Тема 5. Патологія нюхової та зорової систем. Ознаки ураження нервів окорухової групи.	5		4			1
Тема 6. Патологія трійчастого, лицьового та присінково-завиткового нервів. Патологія IX-XII пар черепних нервів. Бульбарний та псевдобульбарний синдроми.	5		4			1
Тема 7. Патологія автономної нервової системи	3	1	1			1
Локалізація функцій у корі головного мозку, синдроми уражень, порушення вищих мозкових функцій. Порушення свідомості	5 2	2 1	2 1			1
Разом за змістовим модулем 2	**20**	**4**	**12**			**4**
Змістовий модуль 3. Патологія лікворної системи. Менінгеальний та гіпертензивний синдроми. Інфекційні, інфекційно-алергічні захворювання нервової системи. Закрита черепно-мозкова та спінальна травма. Пухлини головного та спинного мозку. Додаткові методи дослідження в неврології.						

Тема 8. Додаткові методи обстеження, що використовуються в неврології.	2					2
Тема 9. Патологія лікворної системи. Менінгеальний та гіпертензивний лікворний синдроми. Менінгіт. Енцефаліт	8	 1 1	4			2
Тема 10. Мієліт. Поліомієліт. Нейросифіліс. Нейроборреліоз	5		4			1
Тема 11. Закрита черепно-мозкова та спінальна травма. Пухлини головного та спинного мозку.	6	1	4			1
Разом за змістовим модулем 3	**21**	**3**	**12**			**6**

Змістовий модуль 4. Судинні захворювання головного та спинного мозку. Демієлінізуючі та автоімунні захворювання нервової системи. Розсіяний склероз. Міастенія. Бічний аміотрофічний склероз. Види головного болю, мігрень. Перинатальні ураження нервової системи, ДЦП

Тема 12. Класифікація судинних захворювань головного мозку. Минущі порушення мозкового кровообігу. Хронічні порушення мозкового кровообігу. Судинна деменція	3		2			1
Тема 13. Геморагічний та ішемічний церебральні інсульти**.**	6	2	2			2
Тема 14. Судинні захворювання спинного мозку. Реабілітація хворих, що перенесли інсульт. Вторинна профілактика.	2					2
Тема 15. Розсіяний склероз. Бічний аміотрофічний склероз Міастенія	7	1 1	4			1
Тема 16. Види та нозологічні форми головного болю. Мігрень	2	1				1
Тема 17. Перинатальні ураження нервової системи. Дитячий церебральний параліч	2					2
Разом за змістовим модулем 4	**22**	**5**	**8**			**9**
Змістовий модуль 5. Захворювання периферичної нервової системи. Епілепсія. Дегенеративні та спадково-дегенеративні захворювання з руховими розладами. Первинні міопатії, спадкові та набуті. Прогресуючі м'язові дистрофії. Спінальні та невральні аміотрофії. Токсичні міопатії. Торсійна дистонія та ятрогенні дистонії. Спино-церебелярні атаксії. Хронічні професійні ураження (вібраційна хвороба, професійні дискінезії). Вроджені дефекти хребта і спинного мозку, сирингомієлія. Соматоневрологічні синдроми.						
Тема 18. Захворювання периферичної нервової системи. Невропатії черепних та спинномозкових нервів. Поліневропатії. Гостра демієлінізуюча	7	1	4			2

поліradикулоневропатія Гієна-Барре. Невралгія трійчастого нерва. Герпетичний гангліоніт. Плечова плексопатія.						
Тема 19. Вертеброгенні ураження нервової системи: рефлекторні та корінцеві. Лікування захворювань периферичної нервової системи.	4	1	2,0			1
Тема 20. Епілепсія. Неепілептичні пароксизмальні стани.	5	1 1	2,0			1
Тема 21. Спадково-дегенеративні захворювання з руховими розладами.	3		2,0			1
Тема 22. Первинні міопатії, спадкові та набуті.	3		2,0			1
Тема 23. Вроджені дефекти хребта і спинного мозку. Сирингомієлія.	2					2
Тема 24. Ураження нервової системи за наявності соматичних захворювань	3					3
Тема 25. Хронічні професійні ураження нервової системи (вібраційна хвороба, професійні дискінезії).	2					2
Разом за змістовим модулем 5	**29**	**4**	**12**			**13**
Разом	**113**	**20**	**56**			**37**
Підсумковий модульний контроль	**7,0**		**4**			**3**
Всього годин	**120**	**20**	**60**			**40**

ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Порушення безумовних рефлексів. Патологічні рефлекси.	1
2.	Забезпечення довільних рухів. Види паралічів.	1
3.	Патологія екстрапірамідної системи. Паркінсонізм. Екстрапірамідні гіперкінези.	1
4.	Порушення координації рухів. Види атаксій.	1
5.	Локалізація функцій в корі головного мозку.	1
6.	Патологія вищих мозкових функцій.	1
7.	Порушення свідомості.	1
8.	Патологія автономної нервової системи.	1
9.	Ішемічний інсульт.	1
10.	Геморагічний інсульт.	1
11.	Закрита черепно-мозкова травма.	1

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
12.	Види головного болю. Мігрень.	1
13.	Менінгіт.	1
14.	Енцефаліт.	1
15.	Розсіяний склероз.	1
16.	Міастенія	1
17.	Захворювання периферичних нервів.	1
18.	Вертеброгенні захворювання нервової системи.	1
19.	Епілепсія.	1
20.	Неепілептичні пароксизмальні стани.	1
	Всього	**20**

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття не передбачені.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Чутлива функція нервової системи та синдроми її уражень.	4
2.	Патологія рефлекторно-рухової функції нервової системи. Види паралічів Синдроми ураження рухового шляху на різних рівнях.	4
3.	Екстрапірамідна система та синдроми її ураження. Мозочок. Ознаки патології мозочка.	4
4.	Патологія нюхового та зорового аналізаторів. Ознаки ураження нервів окорухової групи.	4
5.	Трійчастий, лицьовий, присінково-завитковий нерви та синдроми їх ураження. Патологія IX-XII пар черепних нервів. Бульбарний та псевдобульбарний синдроми.	4
6.	Патологія автономної нервової системи. Локалізація функцій у корі головного мозку. Патологія вищих мозкових функцій.	4

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Порушення свідомості.	
7.	Патологія лікворної системи. Менінгеальний та гіпертензивно-лікворний синдроми. Менінгіт. Енцефаліт.	4
8.	Мієліт. Поліомієліт. Нейросифіліс. Нейробореліоз.	4
9.	Закрита черепно-мозкова та спінальна травма. Пухлини головного та спинного мозку.	4
10.	Класифікація судинних захворювань головного мозку. Минущі порушення мозкового кровообігу. Хронічні порушення мозкового кровообігу. Судинна деменція. Геморагічний та ішемічний церебральні інсульти.	4
11.	Розсіяний склероз. Міастенія. Бічний аміотрофічний склероз.	4
12.	Захворювання периферичної нервової системи. Невропатії черепних та спинномозкових нервів. Поліневропатії (алкогольна, діабетична, після- дифтерійна). Гостра демієлінізуюча полірадикулоневропатія Гійєна-Барре. Невралгія трійчастого нерва. Герпетичний гангліоніт. Плечова плексопатія.	4
13.	Вертеброгенні ураження нервової системи: рефлекторні та корінцеві. Лікування захворювань периферичної нервової системи. Епілепсія і неепілептичні пароксизмальні стани в неврології.	4
14.	Спадково-дегенеративні захворювання з руховими розладами (хвороба Паркінсона, хорея Гентінгтона, хвороба Вільсона). Первинні міопатії, спадкові та набуті. Прогресуючі м'язові дистрофії Дюшенна, кінцівково-поясна Ерба-Рота, плечо-лопатково-лицьова. Спінальні та невральні аміотрофії (спінальна м'язова атрофія типу 1 та 2, невральна аміотрофія Шарко-Марі-Тута). Токсичні міопатії - тиреотоксична, алкогольна, стероїдна, статинова та інші медикаментозні.	4
15.	***Разом за практичні заняття:*** ***Підсумковий контроль:***	**56** **4**
	РАЗОМ	**60**

ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторні заняття не передбачені

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	**Підготовка до практичних занять та лекцій –** *теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок*	22
2.	**Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:**	
3.	Головні етапи розвитку неврології. Філо- та онтогенез нервової системи. Принципи будови та функціонування нервової системи.	2
4.	Додаткові методи дослідження в неврології	2
5.	Судинні захворювання спинного мозку. Реабілітація хворих, що перенесли інсульт. Вторинна профілактика.	2
6.	Перинатальні ураження нервової системи. ДЦП.	2
7.	Вроджені дефекти хребта та спинного мозку. Сирингомієлія.	2
8.	Ураження нервової системи за наявності соматичних захворювань	3
9.	Хронічні професійні ураження нервової системи (вібраційна хвороба, професійні дискінезії).	2
10.	***Підготовка до підсумкового контролю засвоєння модуля.***	3
	РАЗОМ	***40***

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи (ІСР) студента залежить від її обсягу і значимості, але сумарно не більше 10 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність. Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умови успішного їх виконання та захисту. Студент має можливість написати одну індивідуальну самостійну роботу за навчальний курс з дисципліни.

Самостійна робота для всіх студентів:

підготовка до практичних занять

- теоретична підготовка
- ведення робочих зошитів
- виконання тестових завдань
- вирішування ситуаційних задач
- тренінг з виконання практичних навичок

Індивідуальна робота для кращих студентів включає:

- підготовку рефератів за окремими темами з неврології з використанням додаткової навчальної та наукової літератури
- підготовку мультимедійних презентацій за окремими темами з неврології
- виконання наукової студентської роботи

Теми навчальних проектів (для кращих студентів)

1. Дві півкулі – два види мислення.
2. Роль електроміографії у діагностиці спадково-дегенеративних захворювань нервової системи.
3. Патологія ЦНС у разі пріонових захворювань у людини.
4. Перебіг ішемічного інсульту за наявності цукрового діабету.
5. Особливості перебігу нейросифілісу у ВІЛ-інфікованих осіб.
6. Перебіг інсульту у інфікованих осіб вірусом Covid-19.
7. Міастенія та Covid-19.

Завдання для індивідуальної роботи з відстаючими студентами

- виконати дослідження рефлекторно-рухової функції нервової системи;
- виконати перевірку всіх видів чутливості у неврологічних хворих;
- виконати перевірку координаторних проб у пацієнта;

- виконати обстеження функцій черепних нервів;
- виконати перевірку наявності менінгеальних симптомів;
- виконати дослідження вищих мозкових функцій;
- виконати перевірку стану автономної нервової системи.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

На практичних заняттях викладачі застосовують як пояснювально-ілюстративний метод навчання (пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж з використанням презентацій, схем, таблиць, муляжів тощо), так і обстеження хворих з детальним обговоренням особливостей клінічної картини, перебігу, діагностики та лікування. Під керівництвом викладача студенти самостійно обстежують хворих, опановуючи практичні навички дослідження неврологічного статусу, вміння встановлювати топічний та клінічний діагнози, проведення диференційного діагнозу, призначення сучасного лікування, вирішують клінічні ситуаційні задачі, задачі з ліцензійного іспиту Крок-2. Навчальні практичні заняття та ПК згідно Наказу № 670 від 17.08.2023 р. «Про організацію навчального процесу для вітчизняних студентів 1-6 курсів денної (очної) форми навчання в осінньо-зимовому семестрі 2023-2024 навчального року за аудиторною формою навчання» будуть проводитись аудиторно або дистанційно за дозволом деканату для студентів, що з поважної причини не змогли прибути на навчання.

Лекції будуть проводитись як відео-лекції потоково дистанційно на платформі Лікар всім студентам медичних факультетів, які одночасно навчатимуться на кафедрі. На лекціях використовуються елементи проблемного викладу, коли лектор починає лекцію з клінічного випадку, ставить низку запитань, які студенти в процесі викладення змісту лекції мають їх вирішити.

Самостійна робота студентів (СРС)

Під час самостійної роботи студенти опановують навчальний матеріал наступного практичного заняття, тем, що не входять до аудиторного вивчення, проводять тренінг практичних навичок. На консультаціях студент може отримати відповіді на складні питання теми. Студенти готують реферативні повідомлення, пишуть потрібну інформацію у робочому зошиті, кращі студенти готують навчальні проекти за відповідними темами.

Індивідуальна робота студентів (ІРС)

Під час виконання індивідуальної роботи студент поглиблює свої знання з конкретних тем навчальної дисципліни «Неврологія». Виконану індивідуальну роботу доповідає на практичному занятті, що дозволяє студентам групи отримати додаткові знання з конкретної теми.

МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ. ОЦІНЮВАННЯ.

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни, «Положення про порядок оцінювання знань студентів під час поточного та кінцевого контролю з дисципліни в НМУ імені О.О.Богомольця», затвердженого Вченою радою (протокол №1 від 5.09.2019 р.), «Положення про дистанційну форму навчання в національному Медичному університеті імені О.О.Богомольця» від 28.02.20; Методичних рекомендацій щодо роботи на платформі дистанційного навчання LIKAR_NMU, затверджених рішенням Вченої ради Університету, протокол №10 від 01.04.2021 року.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам під час засвоєння модуля (залікового кредиту) – 200, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 80 балів, за результатами підсумкового контролю – 120 балів.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми, під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем, які студент опрацьовує самостійно і вони не входять до

структури практичного заняття. Для оцінки рівня підготовки студентів застосовуються: усне опитування, письмове тестування, розв'язування клінічних ситуаційних задач, контроль практичних навичок та умінь.

Оцінювання поточної навчальної діяльності

При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за 4-ри бальною традиційною шкалою, які потім конвертуються у бали в залежності від кількості навчальних днів у циклі. Застосована така система конвертації традиційної системи оцінки у бали:

Традиційна оцінка	**Конвертація у бали**
	Модуль
"5"	5,5
"4"	4,5
"3"	3,5
"2"	0

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час вивчення модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці "5" на кількість навчальних днів у модулі з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу і дорівнює 80 балам.

Студент може відвідати 75% навчальних аудиторних занять з дисципліни. Поточний контроль складають усі бали, які студент накопичив під час всіх навчальних практичних занять. Пропущений матеріал з практичних занять студент опрацьовує самостійно без нарахування балів та пише конспект, який показує викладачу. Студент, який відвідав менше 75% аудиторних занять, не допускається до ПК і він має повторно вивчити дисципліну.

Оцінювання самостійної роботи

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена під час вивчення ними теми, що виноситься на практичне заняття, здійснюється під час поточного контролю засвоєння теми на відповідному занятті. Контроль самостійної роботи студентів щодо засвоєння тем, які не виносяться на аудиторні навчальні заняття, здійснюється викладачем на консультаціях упродовж вивчення дисципліни і не оцінюється в балах. Питання з тем, що засвоюються студентами самостійно, входять до переліку питань до підсумкового контролю, на якому і здійснюється контроль їх засвоєння.

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи

Кількість балів за індивідуальну самостійну роботу студента (СРС) вираховується як різниця між максимальною кількістю балів за поточну навчальну діяльність (80 балів) і максимальною кількістю балів за поточну успішність студента при засвоєнні тем модуля. Бали за індивідуальну СРС нараховуються при успішному її захисті. В цьому навчальному році кількість балів за індивідуальну роботу складає 3 бали.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль (ПК) здійснюється після завершення вивчення всіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою, виставляється за багатобальною шкалою і має визначення за системою ECTS та шкалою, прийнятою в Україні. До підсумкового контролю допускаються студенти, що відвідали не менше 75% навчальних занять (лекцій та практичних).

Форма проведення підсумкового контролю є стандартизованою. ПК включає комп'ютерне тестування студентів, усне опитування з тем дисципліни з використанням білетів та перевірку засвоєння практичних навичок. Максимальна кількість балів ПК дорівнює 120.

Оцінювання знань на підсумковому контролі.

Комп'ютерне тестування проводиться на платформі «Лікар». Під час тестування студент отримує 40 тестових завдань формату А на комп'ютері і відмічає правильні відповіді на кожне. Загалом для надання відповідей надається 20 хвилин часу. Оцінка результатів комп'ютерного тестування проводиться в балах. Комп'ютерна програма проводить оцінювання автоматично в залежності від наданої кількості вірних відповідей. 100% правильних відповідей складає 15 балів. Ці бали додаються до балів, які отримав студент під час усного опитування на питання білету та балів за розв'язання двох ситуаційних задач і за демонстрацію виконання практичних навичок обстеження неврологічного пацієнта.

Усне опитування. Студент отримує білет, в якому вказане питання з клінічної неврології, дві ситуаційні задачі (одна з пропедевтичної, інша – з клінічної неврології) та питання, що стосується контролю практичної навички обстеження пацієнта. За відповіді під час усного опитування на питання білету, за розв'язання двох ситуаційних задач, а також за демонстрацію оволодіння практичними навичками обстеження неврологічного хворого виставляються традиційні оцінки, які конвертуються у бали.

Конвертація традиційних оцінок за усне опитування в бали відбувається таким чином:

традиційна оцінка за відповіді на ПК	**бали за відповідь на питання в білеті**	**бали за кожну з двох ситуаційних задач**	**бали за виконання практичної навички**
незадовільно	0	0	0
достатньо (задовільно з "– ")	14	15	8,5
задовільно	17	18	10
добре з "– "	19,5	21	12
добре	22,5	24	13.5

відмінно з “– “	25,5	27	15
відмінно	28	30	17

Оцінювання дисципліни

Оцінка з неврології дорівнює сумі балів, отриманих за поточний контроль, індивідуальну роботу та підсумковий контроль, в тому числі і за комп’ютерне тестування (максимально 15 балів). ПК вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 111 балів за дисципліну.

Заохочувальні бали за рішенням Вченої Ради можуть додаватися до кількості балів з дисципліни студентам, які мають наукові публікації або зайняли призові місця за участь у олімпіаді з дисципліни серед ВНЗ України.

Об’єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового контролю). Право на повторне складання підсумкового контролю не більше 2-ох (двох) разів під час зимових канікул та впродовж 2-ох (додаткових) тижнів після закінчення весняного семестру проводиться за графіком, затвердженим навчальним відділом.

Студенти, які одержали оцінку **F** після завершення вивчення дисципліни або відвідали менше 75% аудиторних занять і не були допущені до ПК, мають повторно вивчити дисципліну за індивідуальним навчальним планом.

Розподіл максимальної кількості балів, які отримують студенти на практичних заняттях

№ за порядком	**Модуль** (поточна навчальна діяльність)	**Кількість балів**
	Змістовий модуль 1	***16,5***
1.	Тема 2	5,5
2.	Тема 3	5,5
3.	Тема 4	5,5
	Змістовий модуль 2	***16,5***
4.	Тема 5	5,5
5.	Тема 6	5,5
6.	Тема 7	5,5
	Змістовий модуль 3	***16,5***

№ за порядком	**Модуль** (поточна навчальна діяльність)	Кількість балів
7.	Тема 9	5,5
8.	Тема 10	5,5
9.	Тема 11	5,5
	Змістовий модуль 4	***11,0***
10.	Тема 12,13	5,5
11.	Тема 15	5,5
	Змістовий модуль 5	***16,5***
12	Тема 18	5,5
13.	Теми 19, 20	5,5
14.	Теми 21, 22	5,5
Разом змістові модулі		***77,0***
Індивідуальна СРС		**3,0**
Разом		***80***
Підсумковий контроль засвоєння модуля		***120***
РАЗОМ сума балів		**200**

ПОЛІТИКА КУРСУ

Щоб успішно пройти курс навчання з неврології студент має регулярно відвідувати практичні заняття, ретельно готуватись до кожного заняття, не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і активно працювати кожного заняття. Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання є суворо індивідуальним. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов’язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття. Проведення курації пацієнтів можливо за умови наявності у студентів відповідної форми одягу та засобів захисту.

Плагіат та академічна доброчесність. Заохочується участь студентів у проведенні наукових досліджень та участь у конференціях за тематикою навчальної програми. Вимагається самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою, посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей,

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права, надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Охорона праці. На першому занятті з дисципліни роз'яснюються основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен студент має знати, де знаходиться укриття на випадок оголошення сигналу «Повітряна тривога», де є найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як ним користуватися тощо.

Згідно положення «Про організацію та методику проведення поточного та кінцевого семестрового контролю знань студентів в НМУ імені О.О.Богомольця (наказ № 782 від 30.09.2019 р.) навчальні заняття, які були пропущені студентом з будь-якої причини опановуються ним самостійно в поза аудиторний час, шляхом написання конспекту пропущеної теми. Конспект пропущеної теми студент демонструє викладачу групи, який відмічає в «Журналі відвідування занять та успішності студентів» пропущену тему, без виставлення оцінки. Пропущенні лекції студенти не відпрацьовують, Але вони входять до загальної кількості пропущених аудиторних занять з дисципліни. За користування мобільними телефонами на ПК, постійне запізнення на практичні заняття та лекції, відсутність конспекту – можуть бути зняті бали.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Викладання навчальної дисципліни на практичних заняттях забезпечується тематично-календарним планом практичних занять, методичними розробками кожного практичного заняття, що включають запитання для усного опитування, навчальні алгоритми формування навичок та вмінь обстеження хворих з різними захворюваннями нервової системи, тестові завдання, клінічні ситуаційні задачі різної складності, завдання для самостійного опрацювання в робочому зошиті кожної теми дисципліни, рекомендовану літературу, а також забезпечуються наочними засобами навчання для кожного заняття (презентації, навчальні фільми, схеми, таблиці, атласи), інформаційним ресурсом кафедри, набором клінічних

задач з ліцензійного іспиту Крок-2, тематикою самостійних індивідуальних завдань для кожного заняття.

Викладання навчальної дисципліни на лекціях забезпечується тематично-календарним планом лекцій, підготовленими кафедрою відео-лекціями з 20-ти лекційних тем, розміщених на платформі LIKAR NMU, які студенти переглядають у зручний для них час, набором тез лекцій.

Самостійна робота студентів забезпечується методичними вказівками до кожної з тем, що виносяться на самостійне вивчення, які включають рекомендовану літературу, орієнтовні карти для самостійної роботи з літературою, матеріали для самоконтролю (запитання, тестові завдання, ситуаційні задачі), тематику для науково-дослідної роботи студентів.

Проведення підсумкового контролю забезпечується методичними вказівками до практичних занять та самостійної роботи, переліком питань для підготовки студентів до підсумкового контролю, набором понад 600 тестових завдань для комп'ютерного тестування, пакетами ситуаційних клінічних задач різної складності з усіх тем програми, контролюючою комп'ютерною програмою для тестування на платформі «Лікар», структурованими алгоритмами контролю теоретичних знань та практичних вмінь.

Інформація про матеріали методичного забезпечення навчання для студентів знаходяться на ВЕБ-сторінці кафедри (за адресою https://nmuofficial.com/zagalni-vidomosti/kafedri/kafedra-nevrologiyi/informatsiya-dlya-studentiv/,

Відео-контент потокових лекцій завантажено на платформі Лікар (https://likar.nmuofficial.com/md/course/view.php?id=1119).

Перелік питань для підготовки студентів до підсумкового контролю

Змістовий модуль 1. Введення. Патологія чутливої та рефлекторно-рухової функцій нервової системи.

1. Історія розвитку неврології. Вітчизняні та зарубіжні неврологічні школи. Сучасні напрямки розвитку неврологічної науки.
2. Головні етапи філо- і онтогенезу нервової системи. Структурна та функціональна одиниця нервової системи.
3. Основні принципи будови та функціонування нервової системи.
4. Основні анатомо-топографічні рівні нервової системи, їх будова та функція.
5. Поняття про рецепцію та чутливість. Класифікація чутливості.
6. Особливості ходу волокон поверхневої та глибокої чутливості.
7. Види та типи чутливих розладів.
8. Синдроми ураження чутливих шляхів на різних рівнях.
9. Ноцицептивні та антиноцицептивні системи мозку.
10. Рефлекси. Класифікація безумовних рефлексів. Рефлекторна дуга, її будова та функції. Сегментарно-рефлекторний апарат спинного мозку та мозкового стовбуру.
11. М’язовий тонус. Забезпечення та регуляція м’язового тонусу.
12. Пірамідна система. Особливості її будови. Функції пірамідної системи
13. Патологічні рефлекси, їх біогенетична характеристика, значення в діагностиці уражень нервової системи.
14. Клінічна характеристика центрального паралічу, патомеханізм виникнення його симптомів.
15. Периферичний параліч, клінічна характеристика, патомеханізм виникнення його симптомів.
16. Синдроми ураження кірково-м’язового шляху на різних рівнях.
17. Анатомія екстрапірамідної системи. Зв’язки екстрапірамідної системи з іншими відділами головного та спинного мозку.
18. Фізіологія екстрапірамідної системи. Її участь в забезпеченні безумовних рефлексів, реалізації стереотипних автоматизованих рухів, готовності м’язів до дії.
19. Біохімія екстрапірамідної системи. Сучасні уявлення про обмін та концентрацію катехоламінів в нігростріарній системі.

20. Синдроми ураження екстрапірамідної системи. Патомеханізм виникнення їх симптомів.
21. Основні принципи корекції екстрапірамідних розладів.
22. Анатомо-фізіологічні особливості мозочка. Зв'язки мозочка з різними відділами головного та спинного мозку. Аферентні та еферентні шляхи мозочка.
23. Функції мозочка.
24. Синдроми ураження мозочка. Види атаксій.

Змістовий модуль 2. Патологія черепних нервів. Порушення автономної нервової системи та вищих мозкових функцій.

25. Анатомія нюхової та зорової систем.
26. Патологія нюхової системи.
27. Патологія зорової системи. Амавроз, амбліопія, геміанопсія (її види). Зорова агнозія. Синдроми подразнення кіркового відділу зорової системи.
28. Відмінність трактусової від кіркової геміанопсій.
29. Зміни очного дна за наявності неврологічних захворювань.
30. Група окорухових нервів. Анатомо-фізіологічні дані (ядра, корінці, нерви).
31. Патологія III, IV, VI пар черепних нервів.
32. Альтернувальні синдроми Вебера та Бенедикта.
33. Вегетативна іннервація ока. Синдром Бернара-Горнера.
34. Синдром Аргайля Робертсона.
35. Іннервація погляду, патологія.
36. V, VII, VIII пари черепних нервів (анатомо-фізіологічні дані).
37. Патологія V,VII пар черепних нервів. Периферичний та центральний паралічі мімічних м'язів. Альтернувальні синдроми Міяр-Гублера та Фовіля.
38. Слухова та вестибулярна системи.
39. Слухові та вестибулярні порушення при ураженні аналізаторів на різних рівнях. Камертонні проби Вебера, Рінне.
40. Нерви мосто-мозочкового кута. Синдром ураження мосто-мозочкового кута.
41. Бульбарна група черепних нервів (анатомо-фізіологічні дані).
42. Патологія IX, X, XI, XII пар черепних нервів.

43. Бульбарний та псевдобульбарний синдроми.
44. Альтернувальні синдроми Авеліса, Шмідта, Джексона, Валенберга.
45. Будова півкуль головного мозку. Цито-і мієлоархітектоніка кори.
46. Локалізація функцій в корі головного мозку.
47. Поняття про функціональну асиметрію півкуль, комплементарність півкуль.
48. Синдроми ураження та подразнення окремих часток півкуль головного мозку.
49. Розлади вищих мозкових функцій: гнозису, праксису, мови. Види порушення свідомості.
50. Анатомо-фізіологічні особливості та функції автономної нервової системи.
51. Надсегментарний відділ автономної системи, його будова, функції та патологія.
52. Сегментарний відділ автономної нервової системи (симпатичний та парасимпатичний), будова та функції.
53. Синдроми ураження сегментарного парасимпатичного відділу автономної нервової системи.
54. Синдроми ураження сегментарного симпатичного відділу автономної нервової системи.
55. Рівні регуляції тазових функцій та їх розлади. Неврогенні форми порушення сечовиділення.
56. Види порушення свідомості. Оцінка порушення свідомості за шкалою Глазго.

Змістовий модуль 3. Патологія лікворної системи. Менінгеальний та гіпертензивний синдроми. Інфекційні, інфекційно-алергічні захворювання нервової системи. Закрита черепно-мозкова та спінальна травма. Пухлини головного та спинного мозку. Додаткові методи дослідження в неврології.

57. Склад спинномозкової рідини в нормі та у разі патології. Менінгеальний та гіпертензивний лікворний синдроми.
58. Електрофізіологічні, рентгенологічні та ультразвукові методи дослідження в клініці нервових хвороб.
59. Нейровізуалізаційні методи дослідження в клініці нервових хвороб.
60. Менінгіт. Класифікація. Шляхи проникнення збудника менінгіту в ліквор.

61. Оболонковий (менінгеальний) синдром та його прояви (загальномозкові симптоми та власне оболонкові). Характеристика синдромів інфекційного захворювання та запальних змін в ліквор і при менінгітах.
62. Етіологія, патогенез, клінічні форми, діагностика та лікування менінгококового менінгіту.
63. Ускладнення при менінгококовому менінгіті. Віддалені наслідки менінгококового менінгіту.
64. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика та лікування вторинних гнійних менінгітів (пневмококовий, інфлюенца-менінгіт, стафілококовий, стрептококовий).
65. Туберкульозний менінгіт. Етіологія, патогенез, особливості клінічних проявів. Діагностика. Лікування.
66. Вірусні менінгіти (ентеровірусні, паротитний, ГЛХМ, герпетичний та інші). Патогенез, клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
67. Класифікація енцефаліту. Загально-інфекційні, загально-мозкові та вогнищеві симптоми при енцефалітах.
68. Арбовірусні енцефаліти. Шляхи зараження при арбовірусних енцефалітах. Кліщовий енцефаліт. Етіологія. Патогенез. Клінічні форми. Діагностика. Лікування та профілактика.
69. Епідемічний енцефаліт Економо. Патогенез. Клінічні прояви гострої та хронічної стадій. Клінічні форми гострої стадії.
70. Ентеровірусні енцефаліти. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
71. Герпетичний енцефаліт. Патогенез. Клінічні прояви. Лікування.
72. Післявакцинальні енцефаліти. Патогенез. Клініка. Лікування.
73. Ревматичний енцефаліт (мала хорея). Патогенез. Клінічні прояви.. Лікування.
74. Гострий передній поліомієліт. Етіологія. Патогенез. Клінічні форми паралітичного та непаралітичного поліомієліту. Профілактика. Лікування.
75. Мієліт. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування.
76. Нейробореліоз (неврологічні прояви хвороби Лайма). Етіологія, діагностика, клінічні прояви, профілактика, лікування.

77. Герпетичні ураження нервової системи.
78. Нейросифіліс. Клінічні форми. Діагностика. Лікування.
79. Закрита травма головного та спинного мозку. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування.
80. Пухлини головного мозку. Класифікація (топічна та патогістологічна). Клініка. Діагностика. Лікування.
81. Пухлини спинного мозку. Класифікація. Клінічні прояви екстрамедулярних та інтрамедулярних пухлин. Діагностика. Лікування.

Змістовий модуль 4. Судинні захворювання головного та спинного мозку. Розсіяний склероз. Міастенія. Бічний аміотрофічний склероз. Види головного болю, мігрень. Перинатальні ураження нервової системи, дитячий церебральний параліч.

82. Кровопостачання головного та спинного мозку.
83. Механізми ауторегуляції мозкового кровообігу. Синдроми, що виникають при зриві реакції ауторегуляції мозкового кровообігу.
84. Класифікація судинних захворювань головного та спинного мозку.
85. Сучасні погляди на патогенез минущих порушень мозкового кровообігу.
86. Клініка, профілактика, лікування минущих порушень мозкового кровообігу.
87. Хронічна ішемія мозку. Судинна деменція. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
88. Ішемічний інсульт. Види ішемічного інсульту. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Профілактика. Лікування.
89. Геморагічний інсульт. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Профілактика. Лікування.
90. Анатомо-фізіологічні особливості кровопостачання спинного мозку. Гострі та повільно прогресуючі порушення спінального кровообігу.
91. Патогенез розсіяного склерозу. Клінічні прояви, перебіг, стадії, діагностика. Сучасні методи лікування розсіяного склерозу.
92. Міастенія. Міастенічні синдроми. Патогенез. Клінічні форми. Лікування.
93. Бічний аміотрофічний склероз. Патогенез. Клінічні форми. Лікування.

94. Перинатальні та натальні ураження нервової системи.
95. Дитячий церебральний параліч, етіологія, патогенез, клінічні форми, лікування.
96. Види та нозологічні форми головного болю. Етіологія. Клініка. Діагностика. Невідкладна допомога.
97. Мігрень, клінічні форми, діагностика, лікування. Пучковий головний біль. Головний біль напруження.

Змістовий модуль 5. Захворювання периферичної нервової системи. Епілепсія. Дегенеративні та спадково-дегенеративні захворювання з руховими розладами. Первинні міопатії, спадкові та набуті. Прогресуючі м'язові дистрофії. Спінальні та невральні аміотрофії. Токсичні міопатії. Торсійна дистонія та ятрогенні дистонії. Спино-церебелярні атаксії. Хронічні професійні ураження (вібраційна хвороба, професійні дискінезії), Вроджені дефекти хребта і спинного мозку, сирингомієлія. Соматоневрологічні синдроми.

98. Класифікація захворювань периферичної нервової системи.
99. Невропатії черепних та спінальних нервів. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування.
100. Компресійно-ішемічні мононейропатії на верхніх та нижніх кінцівках.
101. Тригемінальна невралгія. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
102. Етіологія полінейропатій. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
103. Особливості алкогольної, діабетичної та післядифтерійної полінейропатій.
104. Вертеброгенні ураження периферичної нервової системи (рефлекторні, корінцеві та корінцево-судинні синдроми шийного, грудного та попереково-крижового рівнів). Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
105. Види плексопатій. Етіологія та різновидності плечової плексопатії. Клінічні прояви. Лікування.
106. Герпетичний гангліоніт. Етіологія. Клініка. Діагностика. Лікування.

107. Епілепсія. Класифікація епілепсії та епілептичних нападів. Діагностика епілепсії. Епілептичний статус. Лікування епілепсії та епілептичного статусу
108. Неепілептичні пароксизмальні стани в неврології, діагностика, невідкладна допомога
109. Хвороба Паркінсона. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
110. Хорея Гентінгтона. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
111. Хвороба Вільсона. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
112. Торсійна дистонія та ятрогенні дистонії. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
113. Спіно-церебелярні атаксії Фрідрайха та П.Марі. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
114. Прогресуючі м'язові дистрофії Дюшенна, кінцівково-поясна Ерба-Рота, плечо-лопатково-лицева.
115. Спінальні та невральні аміотрофії (спінальна м'язова атрофія типу 1 та 2, невральна аміотрофія Шарко-Марі-Тута).
116. Токсичні міопатії (тиреотоксична, алкогольна, стероїдна, статинова та інші медикаментозні).
117. Соматоневрологічні синдроми. Ураження нервової системи за наявності захворювань серця, легень, печінки, нирок, шлунково-кишкового тракту, у разі цукрового діабету, колагенозів.
118. Сирингомієлія. Краніо-вертебральні аномалії.
119. Хронічні професійні ураження (вібраційна хвороба, професійні дискінезії).

Перелік практичних навичок та завдань, оволодіння якими здійснюється впродовж вивчення модуля

Загальна неврологія

1. Оволодіти методикою дослідження поверхневих видів чутливості
2. Оволодіти методикою дослідження глибоких видів чутливості
3. Оволодіти методикою дослідження складних видів чутливості
4. Визначити вид та тип порушення чутливості
5. Встановити синдром чутливих порушень
6. Встановити рівень ураження чутливої системи.
7. Оволодіти методикою дослідження безумовних рефлексів
8. Оволодіти навичками виявлення стопних патологічних рефлексів розгинальної групи
9. Оволодіти навичками виявлення стопних патологічних рефлексів згинальної групи
10. Оволодіти навичками виявлення рефлексів орального автоматизму
11. Оволодіти вмінням визначати рівень пошкодження рефлекторних дуг
12. Оволодіти методикою обстеження рухової функції у хворого.
13. На підставі виявлених патологічних симптомів встановити характер паралічу м’язів та рівень ураження рухових нейронів
14. Оволодіти методикою обстеження у хворого екстрапірамідної системи, виявити симптоми ураження екстрапірамідної системи
15. На підставі виявлених патологічних симптомів встановити у хворого синдром екстрапірамідних порушень та рівень ураження екстрапірамідної системи
16. Оволодіти методикою дослідження функцій мозочка
17. Виявити мозочкові порушення, встановити рівень ураження мозочка; диференціювати виявлену атаксію у хворого
18. Оволодіти методикою дослідження функцій I, II пар черепних нервів.
19. Встановити рівень ураження зорової та нюхової систем.
20. Оволодіти методикою дослідження функцій III, IV, VI пар черепних нервів, дослідження зіничних реакцій
21. Виявити у хворого патологію окорухових нервів та параліч погляду.
22. Оволодіти методикою дослідження функцій V, VII, VIII пар черепних нервів, встановити топічний діагноз за наявності патології цих нервів

23. Оволодіти методикою дослідження функцій нервів бульбарної групи, виявити симптоми ураження цих нервів
24. Виявити ознаки бульбарного та псевдобульбарного синдромів
25. Оволодіти навичками обстеження у хворих вищих мозкових функцій: мови, праксису, гнозису, письма, читання.
26. Виявити у хворого розлади вищих мозкових функцій, симптоми ураження лівої та правої півкуль, часток мозку. Аналізувати типи порушень свідомості за шкалою Глазго.
27. Визначити локалізацію ураження кори головного мозку з урахуванням симптомів "подразнення" та "випадіння" функцій
28. Оволодіти методикою дослідження автономної нервової системи, вміти діагностувати вегетативні порушення та визначати рівень ураження автономної нервової системи

Спеціальна неврологія

1. Оцінити зміни складу спинномозкової рідини.
2. Виявляти ознаки менінгеального і лікворо-гіпертензивного синдромів.
3. Досліджувати менінгеальні симптоми. Виявляти ознаки гідроцефалії
4. Досліджувати симптоми натягу Ласега, Нері, Дежеріна, Вассермана, Мацкевича
5. Трактувати основні показники додаткових методів обстеження в неврологічній клініці (електрофізіологічних, ультразвукових, рентгенологічних, нейровізуалізаційних).
6. Вміти самостійно обстежити хворого з неврологічною патологією.
7. Визначити провідний неврологічний синдром у обстеженого хворого.
8. Обгрунтувати топічний діагноз у обстеженого хворого.
9. Складати план обстеження та аналізувати дані додаткових методів обстеження хворого.
10. Ставити на підставі клініко-анамнестичних даних попередній клінічний діагноз.

11. Провести диференціальну діагностику.
12. Сформулювати та обґрунтувати остаточний клінічний діагноз.
13. Визначити етіологію хвороби, особливості патогенезу, перебігу захворювання та його ускладнення у обстеженого хворого.
14. Скласти план лікування, обґрунтувати його, надати рекомендації хворому. Визначити прогноз перебігу захворювання у даного хворого.

Запитання для усного опитування, приклади тестових завдань та ситуаційних задач для тем змістових модулів представлені в методичних рекомендаціях для практичних занять та самостійної роботи, які розміщені на сайті кафедри.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Організація надання допомоги при гострому ішемічному інсульті. Клінічна настанова, заснована на доказах, 2024 р. https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/2024_-kn-gostryj-ii.pdf
2. Стандарти медичної допомоги «Надання допомоги при спонтанному внутрішньо мозковому крововиливі», 2022 р. https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/2022_08_standart_vmk.pdf
3. Bradley and Daroff's Neurology in Clinical Practice / Joseph Jankovic, John C. Mazziotta, Scott L. Pomeroy, Michael J. Aminoff. – 9th ed. – Philadelphia : Elsevier, 2025. – 2 vols.
4. Gonzalez-Viana E, Sen A, Bonnon A, Cross JH; Guideline Committee. Epilepsies in children, young people, and adults: summary of updated NICE guidance. BMJ. 2022 Jul 5;378:o1446. doi: 10.1136/bmj.o1446. PMID: 35790233.

5. Louis ED, Mayer SA, Noble JM. Merritt’s Neurology, 14e. Lippincott Williams & Wilkins, a Wolters Kluwer business; 2022.

6. Ropper AH, Samuels MA, Klein JP, Prasad S. eds. Adams and Victor's Principles of Neurology, 12e. McGraw-Hill Education; 2023.

7. Adams and Victor's Principles of Neurology / Allan H. Ropper, Joshua P. Klein, Martin A. Samuels. – 12th ed. – New York : McGraw-Hill Education, 2023. – 1664 p.

Допоміжна

1. Неврологія: нац. підручник / І.А.Григорова, Л.І.Соколова, Р.Д.Герасимчук та інш.; за ред. І.А.Григорової, Л.І.Соколової. – К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 640 с. ISBN: 978-617-505-777-3
2. Соколова Л.І., Черенько Т.М., Ілляш Т.І., Довбонос Т.А., Мельник В.С. Методи обстеження неврологічного хворого. 2 вид.(перероблене та доповнене). – К.: ВСВ „Медицина”, 2020. – 144 с. ISBN: 978-617-505-793-3
3. Стандарт медичної допомоги хвороба Лайма, 2024 р. https://moz.gov.ua/storage/uploads/d76e4fe5-de30-4627-b91a-1439aab1b6c7/2024_06_24_%D0%A1%D0%9C%D0%94_%D0%A5%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0_%D0%9B%D0%B0%D0%B9%D0%BC%D0%B0-%D0%B1%D0%B5%D0%B7-%D1%88%D0%BA-(1).pdf
4. Прокопів М.М., Віничук С.М. Вертебробазилярні інсульти. Київ: ВД «Авіцена», 2021. – 240 с.
5. Blumenfeld, H. (2021). Neuroanatomy Through Clinical Cases (3rd ed.). Sinauer Associates/Oxford University Press.
6. Grasso EA, Pozzilli V, Tomassini V. Transverse myelitis in children and adults. Handb Clin Neurol. 2023; 196:101-117. doi: 10.1016/B978-0-323-98817-9.00020-X. PMID: 37620065.
7. Kandel ER, Koester JD, Mack SH, Siegelbaum SA. eds. Principles of Neural Science, 6e. McGraw Hill; 2021.
8. Khorami AK, Oliveira CB, Maher CG, Bindels PJE, Machado GC, Pinto RZ, Koes BW, Chiarotto A. Recommendations for Diagnosis and Treatment of Lumbosacral Radicular Pain: A Systematic Review of Clinical Practice Guidelines. J Clin Med. 2021 Jun 3;10(11):2482. doi: 10.3390/jcm10112482. PMID: 34205193; PMCID: PMC8200038.

9. Rauer S, Kastenbauer S, Hofmann H, Fingerle V, Huppertz HI, Hunfeld KP, Krause A, Ruf B, Dersch R; Consensus group. Guidelines for diagnosis and treatment in neurology - Lyme neuroborreliosis. Ger Med Sci. 2020 Feb 27;18:Doc03. doi: 10.3205/000279. PMID: 32341686; PMCID: PMC7174852.

10. Sico JJ, Antonovich NM, Ballard-Hernandez J, Buelt AC, Grinberg AS, Macedo FJ, Pace IW, Reston J, Sall J, Sandbrink F, Skop KM, Stark TR, Vogsland R, Wayman L, Ford AW. 2023 U.S. Department of Veterans Affairs and U.S. Department of Defense Clinical Practice Guideline for the Management of Headache. Ann Intern Med. 2024 Dec;177(12):1675-1694. doi: 10.7326/ANNALS-24-00551. Epub 2024 Oct 29. Erratum in: Ann Intern Med. 2025 Jun;178(6):908. doi: 10.7326/ANNALS-25-01555. PMID: 39467289.
11. Vanderah, T. W., Gould, D. J., & Nolte, J. (2021). Nolte's The human brain: an introduction to its functional anatomy. 8th edition. Elsevier.
12. van Doorn PA, Van den Bergh PYK, Hadden RDM, Avau B, Vankrunkelsven P, Attarian S, Blomkwist-Markens PH, Cornblath DR, Goedee HS, Harbo T, Jacobs BC, Kusunoki S, Lehmann HC, Lewis RA, Lunn MP, Nobile-Orazio E, Querol L, Rajabally YA, Umapathi T, Topaloglu HA, Willison HJ. European Academy of Neurology/Peripheral Nerve Society Guideline on diagnosis and treatment of Guillain-Barré syndrome. J Peripher Nerv Syst. 2023 Dec;28(4):535-563. doi: 10.1111/jns.12594. Epub 2023 Oct 10. PMID: 37814551.
13. WHO guideline for non-surgical management of chronic primary low back pain in adults in primary and community care settings [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2023. PMID: 38198579.
14. Wolbert JG, Rajnik M, Swinkels HM, Higginbotham K. Poliomyelitis. 2024 Oct 6. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2025 Jan–. PMID: 32644370.

Інформаційні ресурси

1. https://nmuofficial.com/zagalni-vidomosti/kafedri/kafedra-nevrologiyi/
2. Освітній портал НМУ імені О.О. Богомольця
   https://nmuofficial.com/
3. Асоціація неврологів України
   https://www.facebook.com/assneuro/
   список заходів (конференцій): https://neurology.in.ua/conferences